

Faglighed og fordybelse

Af Henrik Bolt-Jørgensen, lektor ved Thisted Gymnasium og HF

Manglende fordybelse

“De gymnasiale uddannelser skal forberede bedre til at læse videre”, står der på forsiden af regeringens debatoplæg til mødet i Globaliseringsrådet den 1. og 2. december 2005.

Bedre end hvad, vil man måske spørge. Bedre end den reform, som regeringen fik vedtaget i foråret 2004, lyder svaret. Dette uddybes på siderne 17-18, hvor et af problemerne udpeges til at være manglende faglig fordybelse. Der er for mange små fag, og netop det forhindrer fordybelsen i de store studieretningsfag, siges det.

Derfor skal den følgegruppe, som undervisningsminister Bertel Haarder har nedsat, se nærmere på antallet af fag i gymnasiet.

Årsagen til problemet

Det er dog næppe antallet af fag, der udgør det egentlige problem. For gymnasiet har stort set haft samme fagrække siden 1903, og undervejs har gymnasiet uddannet rigtig mange gode studenter. Problemets årsag skal derfor ikke findes i fagrækken, men snarere i det nye begreb om faglighed, som kendetegner reformen.

Almen studieforberedelse

Den traditionelle faglighed, der nu kaldes fagfaglighed, er skubbet i baggrunden til fordel for en ny faglighed, der bygger på samspil mellem fagene. Den bærende tanke er, at dette samspil giver en synergieffekt. Ti timers dansk, ti timers geografi og ti timers matematik giver i et tværfagligt projekt ikke tredive timers udbytte, men meget mere, er tanken.

Dette obligatoriske samspil kaldes “almen studieforberedelse”, der blot er en anden betegnelse for tværfaglige projekter. I grundforløbet, dvs. det første halve år i 1. g, skal mindst 20% af timerne bruges på projekter, der involverer fag fra vidt forskellige områder, og tilsvarende skal mindst 10% af studieretningsforløbet, dvs. de efterfølgende 2 1/2 år, afsættes til almen studieforberedelse.

Virkelig studieforberedelse

Begrebet “almen studieforberedelse” klinger smukt, men begrebet rummer mere flimmer end fordybelse. Det er ganske andre elementer i gymnasieuddannelsen, der gør studenterne studieparate.

Sidst i 70'erne cirkulerede der i uddannelsespolitiske kredse en kørsel fra Danmarks Statistik, som utvetydigt viste, at det især var eleverne fra den daværende matematisk-fysiske gren samt fra den klassisksproglige gren, som valgte lange videregående uddannelser. Og det var de samme studenter, som var bedst egnede til at gennemføre studierne.

I foråret 2003, medens folkettinget forhandlede gymnasireformen på plads, udkom en ny undersøgelse med titlen “Hvor går studenterne hen?” Undersøgelsen, der var udført af Danmarks Statistik, Christianshavns Gymnasium, Amtsgymnasiet i Odder og Thisted Gymnasium og HF-kursus, fokuserede på valggymnasiet med det resultat, at det igen viste sig, at det var elever med tunge traditionelle fag på højeste niveau, som var bedst forberedte til videregående studier.

Ikke overraskende, for det er netop i sådanne fag, at eleverne lærer at strukturere et stort, vanskeligt, men også sammenhængende fagligt univers. De eksakte krav, det lange seje træk og træningen i at danne sig et fagligt overblik giver den optimale skoling til lange videregående

uddannelser. At det forholder sig sådan, bekræftes af en artikel af studiechef ved Københavns Universitet, Jakob Lange. Artiklen, der blev trykt i 2003, hedder ganske enkelt "Studieparate studenter".

Behov for justering

Almen studieforberedelse med de mange tværfaglige forløb trækker gymnasiet i den modsatte retning. For det første afbrydes de sammenhængende faglige undervisningsforløb alt for ofte af almen studieforberedelse, og for det andet er netop den bærende tanke, at det gælder om at tvinge ikke-beslægtede fag til at samarbejde, mere end problematisk. Hvad der kan være relevant på en forskningsinstitution eller i en højteknologisk virksomhed med akademiske medarbejdere, der hver for sig allerede har en faglig ekspertise, bliver alt for ofte til flimmer blandt 17-19 årige uden faglige forudsætninger.

Tværfaglige forløb kan selvfølgelig åbne nogle vinduer og være en tiltrængt pædagogisk afveksling, men omfanget truer med at undergrave gymnasiet som studieforberedende ungdomsuddannelse. Derfor skal reformen justeres.

For det første skal omfanget af almen studieforberedelse reduceres væsentligt. For det andet skal størstedelen af almen studieforberedelse finde sted mellem beslægtede fag, dvs. fortrinsvis studieretningsfag, hvor man kan forvente den synergieffekt, der kendetegnede det gamle gren-gymnasium.

Det vil ganske vist betyde en nedprioritering af nogle fag, men der er intet belæg for, at dansk, historie, geografi, idræt osv. er i stand til at opbygge samme studieparathed som store beslægtede studieretningsfag.

Endelig bør studieretningsforløbene sammensættes af mindst 2 gennemgående og beslægtede fag på A-niveau. Kun på den måde kan man etablere den arbejdsro og sammenhæng, som er en forudsætning for faglig fordybelse.

Værdien af små fag

Ved at fokusere på små fag som årsag til manglende fordybelse risikerer man ikke alene at overse det virkelige problem, men også at kaste noget værdifuldt overbord.

Et af kendetegnene ved regeringsoplægget til Globaliseringsrådet er den snævre fokus på scientia, dvs. naturvidenskaberne og matematik. Gymnasiet er - heldigvis - også humaniora (sprog, litteratur, historie, kunstneriske fag osv.) samt samfundsfag, vidensområder, som både den enkelte og samfundet også har brug for i en globaliseret verden.

Den humanistiske og kristne tradition

Vore værdibegreber er ikke naturgivne - i det mindste ikke i deres konkrete udformning - , men de har som alt andet en historie. Vore værdier bygger overvejende på to traditioner, den humanistiske med rødder i antikkens Hellas og Rom og den kristne med rødder i Israel. De to traditioner supplerer hinanden, men er dog ikke altid identiske i deres menneskesyn.

Og netop et lille fag som oldtidskundskab - for at nu at tage et fag, der ligger mig nær - giver en primær indføring i det begrebsapparat og det formsprog, som kendetegner den humanistiske tradition i den vestlige kulturkreds. Sokrates stillede spørgsmål, som ikke er blevet mindre relevante i en globaliseret verden. Diskoskasteren er ikke alene en veltrænet sportsmand, men et ideal, man kan forholde sig til.

Behøver man fag til at formidle en sådan viden? Ja, hvis man tager humaniora alvorligt! Gymnasiets undervisning bør altid bygge på videnskabsfag og varetages af universitetsudanne-

de lærere. I tilfældet oldtidskundskab hedder videnskabsfaget klassisk filologi.

Ja, men vil det alligevel ikke være fordelagtigt at give timerne til scientia? Nej! For det første vil det ikke løse problemet med manglende fordybelse, det gøres alene ved en kritisk revision af almen studieforberedelse. For det andet er det i virkeligheden en stor styrke for en ung dansk ingeniør, biolog, læge, økonom osv. at have en kulturel ballast, når hun eller han skal fungere i en globaliseret verden.

Luigi Berlinguer og Claude Allègre

Lad mig afslutningsvis citere to tidligere europæiske undervisningsministre, Luigi Berlinguer fra Italien og Claude Allègre fra Frankrig, der i et fælles communiqué fra 1998 skriver følgende om værdien af denne kulturelle ballast:

“Denne kultur er blevet karakteriseret som en “humanistisk” og “klassisk” kultur; den har skabt et fælles sprog - det vil sige på samme tid et ordforråd og fælles tankeformer - på hvilken baggrund alle europæere har forstået hinanden gennem århundrederne og fortsat forstår hinanden i dag. Denne kultur giver os ikke alene mulighed for at samtale med vor fortid, men fremfor alt forsyner den os med referencer og værdifuld viden til at leve i nutiden og forberede fremtiden. Ja, den udgør så at sige en del af vort landskab, da den er nærværende i alle europæiske lande gennem historiens vidnesbyrd og arkitekturens udtryk. ...

... Det gælder om at bevare de dybe rødder til den europæiske særpræg og identitet (og på samme tid elementer i den forskellighed, som de indeholder) for at kunne hente ny kraft deri med henblik på at have held til at overføre til fremtiden resultaterne af vores meget rige tradition. Paradoksalt, vor egen evne til fornyelse - hvoraf vor konkurrenceevne på det globale marked for materielle og immaterielle produkter afhænger - er en funktion af den måde, vi forstår at drage fordel af vor tradition på.

“Forskellighed” og “identitet” er i virkeligheden det, der ansporer til kulturel og økonomisk skabervirksomhed; de kan udgøre et effektivt bolværk mod den aktuelle tendens til at uniformisere tankerne, handlemønstrene, forbrugsgoderne, som kulturens globalisering har medført i vore samfund. Set i dette perspektiv skal en fornyet interesse for den europæiske civilisations “klassiske” rødder, dette antikke kulturelle åndsfælleskab, der forener vore to lande, hjælpe os med at bevare midt i denne identitet vor tankes mangfoldighed og originalitet, som er garantierne for vor menneskelige dimension.”

Dokumentation og konklusion

Såvel communiquéet som undersøgelsen “Hvor gik studenterne hen?” og Jakob Langes artikel “Studieparate studenter” findes tilgængelige under “Dokumentation” på de klassiske fags hjemmeside i Thy på adressen <http://www.thisted-gymnasium.dk/a/Klassikere/index.htm> .

“De gymnasiale uddannelser skal forberede bedre til at læse videre”, står der på forsiden af debatoplægget til decembermødet i Globaliseringsrådet. Heri kan man ikke være uenig, men problemet løses ikke ved at fokusere snævert på scientia, men alene gennem en kritisk revision af det begreb om faglighed, som undervisningen skal bygge på i fremtidens gymnasium.

Henrik Bolt-Jørgensen
Sjørring den 12. januar 2006